

Vormsi ettevõtluse arendamise tegevuskava

3. seminar 1. novembril 2024

Tegevuskava koostamise **plaan**

- Arenguseminarid:
 - Neljapäev, 5.09 kl 13–16 – probleemipüstituse analüüs, võimalikud lahendusvariandid, KOV-i roll
 - Neljapäev, 3.10 kl 13–16 – arengustsenaariumid
 - Reede, 1.11 kl 15–18 – analüüsitulemuste tutvustamine ja tegevuskava mustand
 - Reede, 29.11 kl 10–12.30 – tegevuskava detailne üle vaatamine ja kokkuleppe saavutamine
- Analüüs:
 - Saare ettevõtlusprofiil
 - Ettevõtete küsitlus
 - Teiste saarte kogemus

Tänased teemad

- Meeldetuletuseks: eelmisel korral arutatu
- Arengustsenaariumite ülevaade
- Analüüsi koondülevaade: peamised piirangud ja võimalused
- Arutelu: konkreetsed tegevused/investeeringud Vormsi valla ettevõtluskeskkonna arendamiseks

Arengustsenaariumid

Majandus		Individualism	Kollektivism
	Koostöö		
	Areng	Tehakse ise Majandustegevus on suunatud arengule	Tehakse koos Majandustegevus on suunatud arengule
	Paigalseis	Tehakse ise Majandustegevus on suunatud olemasoleva hoidmisele	Tehakse koos Majandustegevus on suunatud olemasoleva hoidmisele

Stsenaarium 1: individualism ja areng

- Stsenaarium iseloomustab olukorda, kus koostööd tehakse vähe (igaüks on enda eest väljas) ja suund on võetud arengule (rohkem teenuseid/tooteid, suurem müügitulu).
- Tarbijale toob selline olukord kaasa tõenäoliselt suurema valiku teenustest ja kaupadest. Klientide saamiseks püüavad ettevõtted silma paista ja eristuda, mis toob endaga kaasa loovuse kasvu. Konkurents on tihe.
- Arvestades, et eesmärgiks on kasv ja areng, võib eeldada jätkusuutlike (pere)ettevõtete olemasolu. Töökohti samas oluliselt juurde ei teki, kuna saadav tulu hoitakse kiivalt omale ja mahu kasvades pigem pingutatakse rohkem.
- Teisalt võib juhtuda, et mingis valdkonnas, kus on nõudlust, on pakkujaid rohkesti ja teenuste ning kaupade valik mitmekesine, mõni valdkond jääb aga sootuks katmata.
- Samuti võib ette tulla ressursside ebaotstarbekat kasutamist, sest „igaühel peab olema oma pill“. Teisisõnu, investeeritakse sarnastesse valdkondadesse.
- Konkurentsituatsioonis on kogukondlikud sidemed nõrgapoolsed, igaüks ajab „oma asja“. Vastutus on niisiis indiviidil/ettevõttel. Kui kokkuleppeid ka tehakse, on need pigem projektipõhised ega kesta pikaajaliselt.
- Suhtlus omavalitsusega on samuti individuaalne, mis omakorda tähendab, et keeruline on leida kõigile ühtmoodi sobivaid lahendusi, kuna soovid on erinevad, mõnikord ka vastassuunalised.
- Vallavalitsus võib küll üldise kohaturundusega tegeleda, kuid sellel puudub sügavam sisu – pole kokkuleppeid teenuste ja kaupade pakkumiseks.

Stsenaarium 2: individualism ja paigalseis

- Stsenaarium iseloomustab olukorda, kus maksimaalselt püütakse säilitada senist olukorda (maakasutus, külastajate hulk, teenused, kaubad, aga ka loodusväärtused jms). Seejuures tegutseb igaüks ennekõike oma huvidest ja paremast äranägemisest johtuvalt.
- Tarbija vaates on teenuste ja kaupade pakett pigem kitsas. See tähendab, et korduvkülastajate hulk on piiratud – igal korral saab saarelt enam-vähem sama kogemuse/elamuse, mis varemgi.
- Ettevõtlusvaldkond on pigem kiratsev, kuna üksnes saare kohaliku klientuuriga ei suudeta end ära majandada. Kindlasti leidub erandeid, kes on loonud kompleksse teenuse (nt majutus, giiditeenus, transport) või mõnda nišši katva kitsaskoha lahendamise (nt mitmesugused olmeteenused, mida on ühtviisi vaja kõigil), mis võimaldab aastaringset toimetulekut.
- Teisalt ei ole erilist ohtu, et saare kultuuri- ja looduspärand kuidagi kahjustuks – ekspuuteerimine on minimaalne. See tähendab, et selgelt säilib nn ökoturistide huvi saare kui puutumatu keskkonna vastu.

Stsenaarium 3: kollektivism ja areng

- Stsenaarium iseloomustab olukorda, kus huvi koostegemise vastu on tulnud orgaaniliselt tugeva kogukonnatunde kaudu. Suund on seejuures paremate (majandus)tulemuste saavutamisele.
- Ressursse suudetakse kasutada otstarbekalt, suuremaid investeeringuid tehakse ühiselt, suutes muuhulgas kaasata ka välisvahendeid.
- Toodete ja teenuste pakkumine ning arendamine toimuvad koostöiselt paketeerimise põhimõttel. See tähendab, et ühel ettevõttel ei pea olemas olema kõik vahendid/oskused, vaid neid kombineeritakse omavahel. Nii on paremini kaetud ka kohalike inimeste vajadused.
- Tarbija vaates on pakutavate teenuste ja kaupade valik mitmekesine, tuues seeläbi kaasa ka klientuuri kasvu. See aitab omakorda kaasa uute töökohtade tekkimisele.
- Hästi toimib ühisturundus, mida veab eest kohalik omavalitsus, luues Vormsist kuvandit kui edumeelsest saarest, mis on väärt küllastamist. Ettevõtluses toimub tulemuslik ristturundus, kus üksteise teenustele/kaupadele viidatakse kodulehtedel jm.
- Ebaefektiivne koordineerimine/kokku leppimata vastutuse jaotus teenusepakkujate vahel võib teisalt tähendada segadust tarbija jaoks ja seega negatiivset kliendikogemust.

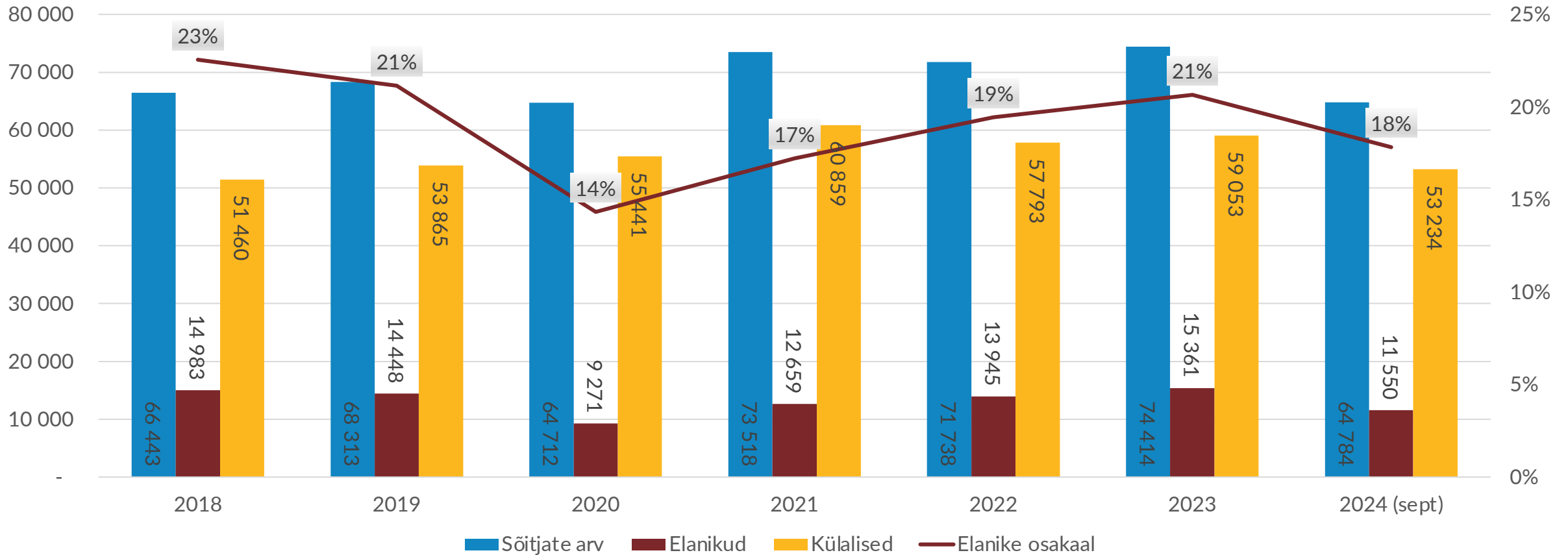
Stsenaarium 4: kollektivism ja paigalseis

- Stsenaarium iseloomustab olukorda, mille võrdlusena saab kasutada kindluse mõistet (ühine kindel koht väljast tulla võiva muutuse/ohu vastu). Ühiselt on Vormsi saarest kujundatud koht, kus säilitatakse maksimaalselt olemasolevat, sh ka loodus- ja kultuuripärandit.
- Ühest küljest toob see olukord kaasa seisaku ja ressursside alakasutatuse – arendustegevustega tegeletakse vähesel määral, hoidmaks üleval olemasolevaid teenuseid. Esineda võib põldude võsastumist, metsaressursi alakasutatust jms, kuna kollektiivselt on otsustatud loodust võimalikult vähe ekspluateerida. Teisalt aitab see kaasa väärtuste säilitamisele.
- Kogukondlikud sidemed on tugevad, ühiste pingutustega on suudetud olulisemad avalikud teenused, sh alus- ja põhiharidus toimivatena hoida.

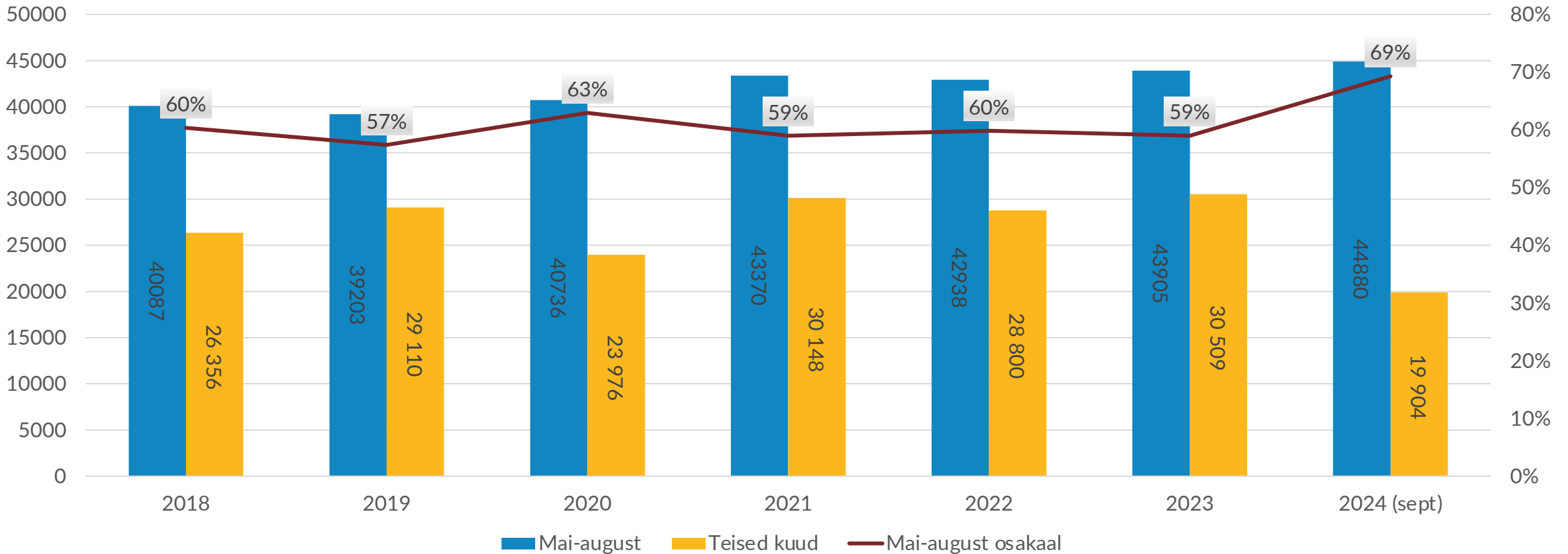
Peamised väljakutsed & arengueeldused

- Töökohti on saarel u 90–100, neist kolmandik avalikus sektoris. Aastaringset on saarel ligikaudu 150 tööalist. Seega on vaba tööjõuressurss piiratud kui mitte olematu. Niisiis midagi mahukat kavandada ei ole realistlik.
- Piiranguid seab ka veeressurss – tippaegadel ei pruugi veest kõigile jätkuda.
- Ettevõtete ja KOV-i finantsvõimekus on tagasihoidlik. Mahukad (ja investeringuid nõudvad) tegevused ei ole niisiis realistlikud.
- Ormsö teeb päevas 4 reisi, mahutades korraga 200 inimest ja 22 sõidukit. Aastane reisijate maht on jäänud 30–35 tuhande kanti. Seejuures reisitakse enim perioodil mai–august (u 60% sõitjate koguarvust). *Vt järgmisi slide.*
- Peamiseks **arengueelduseks** on Vormsi saar ise: loodus, meri, metsad, mis meelitab siia aastas u 25–30 tuhat külastajat.

Sõitjate arvu dünaamika 2018–2024

Perioodi mai-august sõitjate arv ja osakaal 2018–2024

Teisi väikesaari

Saar	Numbrid	Tegevused	Ühendus
Värdö, Soome	470 elanikku (stabiilne) 101,5 km ² Koolis 22 õpilast Iseseisev KOV	Kirik, kajakisõit, matkarajad, suvel resto ja kohvik, kalapüük Paar majutusasutust	Mandrist kaugel (Soome-Rootsi vahel) (Turu linn u 7 h, Stockholm u 5 h) Püsiühendus suurema saarega, sh Mariehamni sadamaga
Brändö, Soome	440 elanikku (stabiilne) 108 km ² Koolis 14 õpilast Iseseisev KOV	Hotell, mitmed kohvikud, osad hooajalised Poed 10+ ööbimisvõimalust	Mandrist kaugel (Turu linn u 3,5 h) Püsiühendus teiste saartega
Öckero, Rootsi	3500 elanikku Osa suuremast KOV-ist	Hotell, hostel, muud majutusvõimalused Paadiretked, kalastus	Göteborgi lähedal (60 min) Püsiühendus naabersaartega, mandriga mitte
Kihnu	700 elanikku 17 km ² LA-s 15 last Koolis 34 õpilast	Kalandus, põllumajandus, turism 20+ majutusvõimalust 7 toitlustusvõimalust (suvel)	Parvlaev 3 korda päevas
Muhu	2100 elanikku 208 km ² LA-s 66 last Koolis 132 õpilast	30+ majutus- ja toitlustusettevõtet Muhu Turismi Assotsiatsioon Arendusalad 300+ registreeritud OÜ-d Koha peal u kolmandik vajaminevatest töökohtadest	Praamiühendus mandriga, püsiühendus Saaremaaga

Eesmärgid (sisend valla arengukavast)

- Eesmärk: „Vormsil on soodsad tingimused keskkonnasõbraliku ettevõtluse ja turismi arenguks“. Tegevused:
 - Keskkonnasõbralike ning innovaatiliste tehnoloogiate kasutamise soodustamine
 - Mahetootmise ning omatoodete arendamise ja turundamise soodustamine
 - Ühistulise tegevuse soodustamine kogukonna, maa- ja metsaomanike hulgas. Koostöö tihendamine turismiga seotud osapoolte vahel
 - Loomemajanduse soodustamine, sh traditsioonidel põhineva käsitööettevõtluse soodustamine
 - Kaugtööd võimaldavate tegevusalade arendamiseks soodsa keskkonna loomine
 - Huvialaturismi ja pereturismi soodustamine, Vormsi kui loodusturismi sihtkoha turundamine
 - Vormsi mainekujundus, külastusvõimalustest ja kultuurisündmustest teabe kättesaadavuse parendamine

Vallavalitsuse roll ettevõtluse arendamisel [\(tagasivaade 1. seminarile\)](#)

- Turundus – Vormsi kui kaubamärk (identiteet ja kohaturundus); ühisturundus (Ida-Viru turismiklastri näide)
- Ettevõtlusalane nõustamine (kohapealne koordinaator/väikesaarte koordinaator/SA Läänemaa töötaja ...)
- Ettevõtlustaristu arendamine (nt müügiboksid sadamas, ühisköögi väljaarendamine – sees ka valla eelarvestrateegias)
- Olmeteenuste arendamine (reovesi, lumelükkamine)
- (Väikesaarte) ettevõtete ümarlaua korraldamine
- Hullo „tööstusala“ lahenduse loomine (nt loomeettevõtluse „pesa“)
- Sadamate arendamine (Rälby II etapp, Saxby slipp)
- *Spordihoone projekt*

Ülesanne

- Palun koostage Vormsi ettevõtluse arendamise tegevuskava 😊

#	Tegevus	Soovitud tulemus	Tähtaeg	Elluviija	Ressurss
1	<i>Mis on tegevuse täpsem sisu?</i>	<i>Mis peab tegevuse tulemusena muutuma?</i>	<i>Mis ajaks peab tehtud olema?</i>	<i>Kes teeb?</i>	<i>Palju maksab/kes maksab/kust raha tuleb?</i>
2					
...					

Järgmine kohtumine

- Reedel, 29. novembril kl 10.00–12.30
 - Vaatame terviku üle.
 - Dokument saadetakse u nädal varem ette tutvumiseks.